

УДК 621.311.031

О. Д. Демов, к. т. н., доц.; А. Ж. Войнаровський, асп.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КЕРУВАННЯ ДИСКРЕТНИМИ ПОТУЖНОСТЯМИ КОНДЕНСАТОРНИХ УСТАНОВОК В ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖАХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розроблено математичну модель оперативного керування дискретними потужностями конденсаторних установок, що дає можливість ефективніше їх використовувати в електричних мережах промислових підприємств. Аналіз вказаної моделі проводиться за допомогою принципів динамічного програмування, що підвищує точність керування.

Актуальність

Встановлення конденсаторних установок (КУ) в розподільчих електричних мережах створює умови зниження втрат енергії в цих мережах. Значного зниження можна досягнути лише керуючі потужностями КУ протягом доби. Існуючі способи керування потужністю конденсаторних установок в промислових електричних мережах орієнтовані на реалізацію оптимальних рішень, знайдених шляхом розрахунку похідних в неперервній області значень цих потужностей [1]. В дійсності функції критеріїв управління КУ існують на дискретній множині потужностей і тому знайдені вказаним чином рішення в наявних способах коректуються шляхом максимального наближення існуючих потужностей до розрахованих оптимальних. Якщо врахувати, що на оптимальне значення КУ одного вузла впливають величини реактивних навантажень інших вузлів і це значення визначається з урахуванням технічних обмежень, то вказане коректування не дає найкращого значення критерію оптимізації, зокрема у вказаних способах не в повній мірі використовуються КУ для зниження втрат електроенергії. В [2, 3] розроблені методи оптимізації реактивних потоків з урахуванням дискретності потужностей КУ, але в першій роботі не розглядається можливість зменшення втрат, а у другій вирішується проектна задача.

Формування математичної моделі

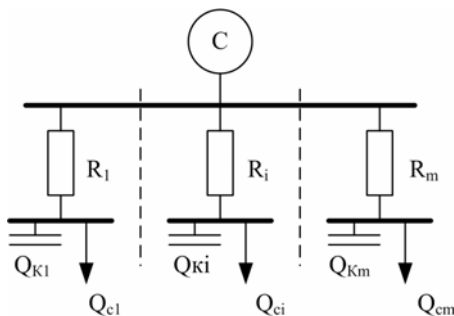

Рис. 1. Схема заміщення розрахункової мережі підприємства з використанням одних вузлів для компенсації реактивної потужності інших:

Q_{Hi} , Q_{Ki} – величини відповідно середніх реактивних навантажень та потужностей КУ i -х вузлів, $i = 1, \dots, m$; R_i – активні опори ліній, що живлять i -ті вузли

Таким чином виникає необхідність в розробці математичних моделей оперативного керування дискретними потужностями КУ, що дає можливість ефективніше використовувати КУ в електричних мережах промислових підприємств.

Розглянемо математичну модель оптимального керування потужностями КУ для схеми показаної на рис. 1.

При цьому припускаємо, що напруга U_H в розрахунковій мережі при використанні КУ залишається в допустимих межах.

Під оптимальним процесом керування будемо розуміти послідовність комутацій секцій КУ, направлену на забезпечення заданої величини вхідної реактивної потужності Q_3 та максимального зниження втрат потужності ΔP . Відповідно необхідно перебрати всі комбінації потужностей Q_{Kij} секцій КУ, сума яких

$$Q_{K3} \leq \sum_{i=1}^{i=m} \sum_{j=1}^{j=q} Q_{Kij}, \quad (1)$$

де $Q_{K3}^{\Sigma} = \sum_{i=1}^{i=m} Q_{ci} - Q_3$; q – кількість секцій КУ i -ї лінії.

Необхідно вибрати комбінацію, якій відповідає найбільше зниження величини ΔP . Прямий перебір всіх вказаних комбінацій є трудомістким і не дає можливості якісного аналізу оптимального керування КУ і тому виникає необхідність раціональнішого підходу до розв'язання задачі.

Якщо процес керування уявити як послідовність кроків, на кожному з яких вмикається одна секція в певному вузлі, то втрати потужності для мережі, показаної на рис. 1, можна подати як суму втрат на всіх лініях

$$\delta(\Delta P) = \sum_{i=1}^{i=m} \delta(\Delta P)_i, \quad (2)$$

де $\delta(\Delta P)_i$ – зниження плати для i -ї лінії за рахунок вмикання секцій КУ на цій лінії.

Умова (2) є адитивною і тому для розв'язання задачі можна застосувати динамічне програмування [4]. Згідно з принципами динамічного програмування розрахунок проводимо таким чином.

Для кожного вузла розраховуються можливі значення дискретної функції зниження плати

$$\Delta P(Q_{Ki}) = \frac{2Q_{ci}Q_{Kij} - Q_{Kij}^2}{U_{\Pi}^2} R_i. \quad (3)$$

Для кожного кроку розраховуємо максимальне зниження плати

$$\Delta P(Q_{Ki}^{\Sigma}) = \max \left\{ \Delta P_i(Q_{Ki}) + \Delta P_{i-1}^{\Sigma}(Q_{Ki}^{\Sigma} - Q_{Ki}) \right\}, \quad (4)$$

де $Q_{Ki}^{\Sigma} = \sum_{j=1}^j \sum_{j=1}^{j=q} Q_{Kij}$.

Причому

$$\Delta P_1(Q_{K1}^{\Sigma}) = \Delta P_1(Q_{K1}).$$

Процес максимізації по (4) для кожного фіксованого значення Q_{Ki}^{Σ} здійснюється простим перебором всіх можливих значень потужностей Q_{Ki} . Оптимальне значення потужності Q_{Ki} запам'ятовується. При цьому комбінації, які забезпечують

$$\sum_{i=1}^i \sum_{j=1}^{j=q} Q_{Kij} > Q_{K3}^{\Sigma} \quad (3)$$

не розглядаються.

На основі викладеного матеріалу алгоритм розрахунку керування дискретними потужностями КУ для забезпечення заданої величини вхідної реактивної потужності такий:

1. Для кожного вузла розраховуються можливі значення дискретної функції зниження втрат електроенергії $\Delta P(Q_{Ki})$.

2. Поетапно розраховуємо значення функції $\Delta P(Q_{Ki}^{\Sigma})$ до тих пір, поки не виконається умова (1).

3. Секції КУ, які забезпечують максимальне значення ΔP і виконання умови (1) необхідно ввімкнути.

Приклад. Для промислового підприємства, схема електропостачання якого зображена на рис. 2, знайти, які секції КУ необхідно ввімкнути, щоб зниження втрат електроенергії було максимальним. Значення величин потужності секцій наведено в табл. 1, а опорів елементів схеми – в табл. 2. Згідно з умовою договору на електропостачання підприємство повинно обов'язково споживати з системи реактивну потужність величиною $Q_3 = 650$ кВАр, середні реактивні навантаження вузлів такі: $Q_{c1} = 200$ кВАр, $Q_{c2} = 250$ кВАр, $Q_{c3} = 270$ кВАр, величина напруги на шинах низької сторони ГПП $U_{\Pi} = 10$ кВ.

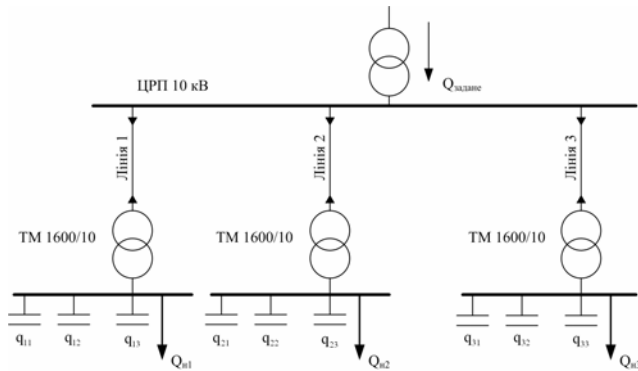

Рис. 2. Схема електропостачання промислового підприємства

Таблиця 1
Потужності секцій КУ у вузлах навантаження, кВАр

№ секції	№ вузла		
	1	2	3
1	10	15	20
2	20	30	40
3	30	50	60

Таблиця 2

Опори елементів схеми електропостачання

	ТМ 1600/10	Лінія 1	Лінія 2	Лінія 3
Активний опір елемента, Ом	0,645	0,093	0,027	0,04

Розв'язок. Визначимо, яку величину реактивної потужності нам необхідно компенсувати:

$$Q = \sum_{i=1}^3 Q_{ci} - Q_3 = 200 + 250 + 270 - 650 = 70 \text{ кВАр.}$$

Тобто це максимальна величина реактивної потужності, яку нам необхідно набрати секціями КУ.

1. Розраховуємо зниження втрат для всіх комбінацій секцій в кожному окремому вузлі. Результати розрахунків наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Потужність секцій, кВАр	Зниження втрат ΔP , кВт		
	1 вузол	2 вузол	3 вузол
10	28,78 (1 секція)	—	—
15	—	48,888 (1 секція)	—
20	56,088 (2 секція)	—	71,24 (1 секція)
25	—	—	—
30	81,918 (3 секція)	94,752 (2 секція)	—
35	—	—	—
40	106,27 (1+3 секції)	—	137 (2 секція)
45	—	137,59 (1+2 секції)	—
50	129,15 (2+3 секції)	151,2 (3 секція)	—
55	—	—	—
60	150,55 (1+2+3 секції)	—	197,28 (3 секція)
65	—	190,01 (1+3 секції)	—
70	—	—	—

2. Розглядаємо всі можливі комбінації секцій КУ першого та другого вузлів, що не перевищують $Q = 70$ кВАр та розраховуємо для них зниження втрат електроенергії за формулою (4). Результати розрахунків наведені в табл. 4. В таблицях 4 та 5 в дужках вказані номери секцій та вузлів, в яких вони встановлені, наприклад: 1с2в позначає першу секцію другого вузла.

Таблиця 4

Потужність комбінації, кВАр	Зниження втрат ΔP , кВт	
	10	28,78 (1с1в)
15	48,888 (1с2в)	—
20	56,088 (2с1в)	—
25	77,669 (1с1в+1с2в)	—
30	81,918 (3с1в)	94,752 (2с2в)
35	104,98 (2с1в+1с2в)	—
40	123,53 (1с1в+2с2в)	—
45	130,81 (3с1в+1с2в)	—
50	151,2 (3с2в)	150,84 (2с1в+2с2в)
55	—	—
60	179,98 (1с1в+2с2в)	176,67 (3с1в+2с2в)
65	—	—
70	207,29 (2с1в+3с2в)	—

3. Проводимо аналогічні розрахунки для 3 вузлів. Результати наведені в табл. 5.

Таблиця 5

Потужність комбінації, кВАр	Зниження втрат ΔP , кВт			
	10	28,78 (1с1в)	—	—
15	48,888 (1с2в)	—	—	—
20	56,088 (2с1в)	—	—	—
25	77,669 (1с1в+1с2в)	—	—	—
30	94,752 (2с2в)	100,02 (1с2в+1с3в)	—	—
35	104,98 (2с1в+1с2в)	120,13 (1с2в+1с3в)	—	—
40	123,53 (1с1в+2с2в)	127,33 (2с1в+1с3в)	137 (3с3в)	—
45	130,81 (3с1в+1с2в)	148,91 (1с1в+1с2в+1с3в)	—	—
50	151,2 (3с2в)	165,99 (2с2в+1с3в)	165,78 (1с1в+2с3в)	—
55	176,22 (2с1в+1с2в+1с3в)	185,89 (1с2в+2с3в)	—	—
60	179,98 (1с1в+3с2в)	194,77 (1с1в+2с2в+1с3в)	193,09 (2с1в+2с3в)	197,28 (3с, 3в)
65	190,01 (2с2в+3с3в)	202,05 (3с1в+1с2в+1с3в)	214,67 (1с1в+1с2в+2с3в)	—
70	207,29 (2с1в+3с2в)	222,44 (3с2в+1с3в)	231,75 (2с2в+2с3в)	226,06 (1с1в+3с3в)

Для заданої потужності $Q = 70$ кВАр максимальне зниження втрат потужності $\Delta P = 231,75$ кВт, а відповідна йому комбінація секцій КУ – друга секція у другому вузлі потужністю 30 кВАр та друга секція у третьому вузлі потужністю 40 кВАр.

Висновки

1. Оперативне керування потужностями КУ в електричних мережах промислових підприємств, доцільно проводити з урахуванням їх дискретності, що дає можливість ефективніше використовувати КУ.
2. Розв'язування вказаної задачі доцільно проводити з допомогою принципів динамічного програмування, що дає можливість знизити трудомісткість і підвищити точність розрахунків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Рогальський Б. С. Методи розрахунку електроспоживання і компенсуючих установок та системи управління ними (на промислових підприємствах включаючи нерудні кар'єри). Дис. ... д-ра техн. наук: 05.09.03 — Дніпропетровськ, 1999. — 301 с.
2. Терешкевич Л. Б., Хінді Айман Тахер. Математичні моделі управління графіком реактивних навантажень підприємств з потужними несиметричними споживачами. Праці Інституту електродинаміки Національної академії наук України: Зб. наук. пр. — К.: 2003. — № 2(5). — С. 94—101.
3. Зорин В. В. Моделирование и оптимизация режимов электрических сетей. Автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.14.02 / Моск. энерг. ин-т. — М., 1983. — 34 с.
4. Вентцель Е. С. Исследование операций. — М.: Советское радио, 1972. — 550 с.

Матеріали статті рекомендовані до опублікування оргкомітетом VIII Міжнародної конференції «Контроль і управління в складних системах» (КУСС-2005, 24—27.10.2005 р)

Надійшла до редакції 10.11.05
Рекомендована до друку 22.11.05

Демов Олександр Дмитрович — доцент, **Войнаровський Андрій Жоржович** — аспірант.

Кафедра електротехнічних систем електроспоживання та енергозбереження, Вінницький національний технічний університет